

Rezultāti no pašvaldību sociālo dienestu aptaujas par problēmām, šķēršļiem un nepieciešamām izmaiņām realizētājā sociālās palīdzības sistēmā

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departaments sadarbībā ar Baltijas psiholoģijas un menedžmenta augstskolu

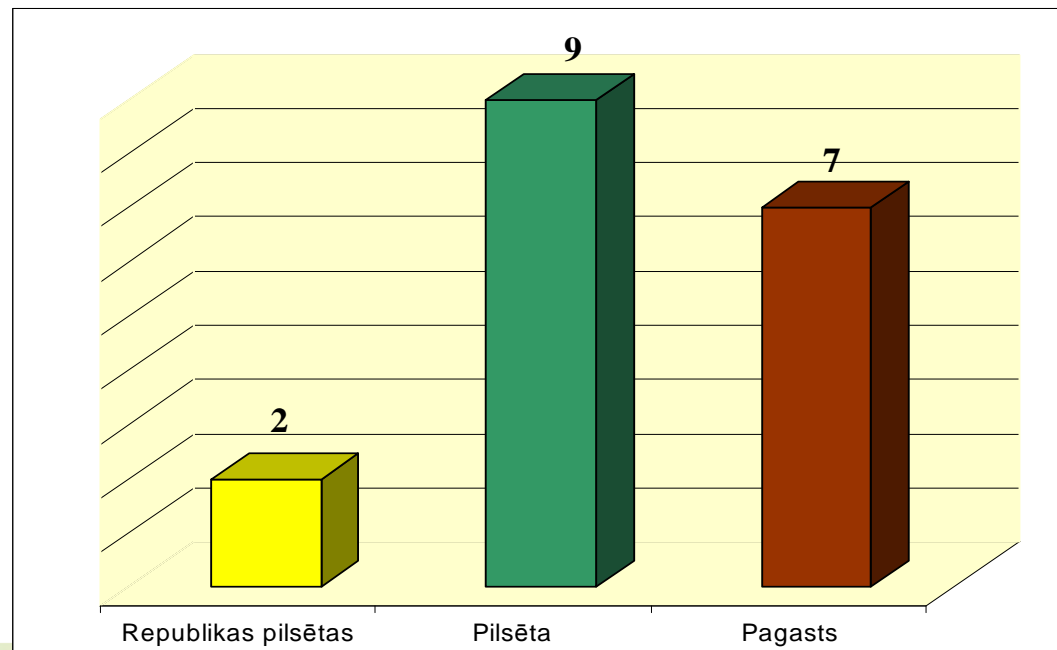
2012. gada februāris - aprīlis

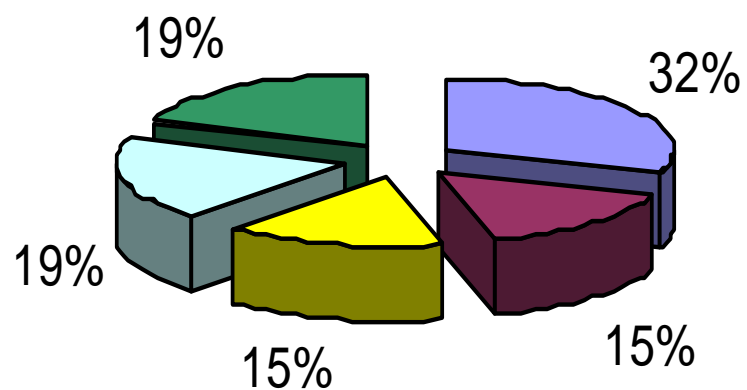
Pašvaldību aktivitāte aptaujā

No 119 pašvaldībām aptaujā piedalījās un atsaucās tikai 18 pašvaldības, jeb 15 % no visām pašvaldībām

Kopā saņemtas 26 anketas

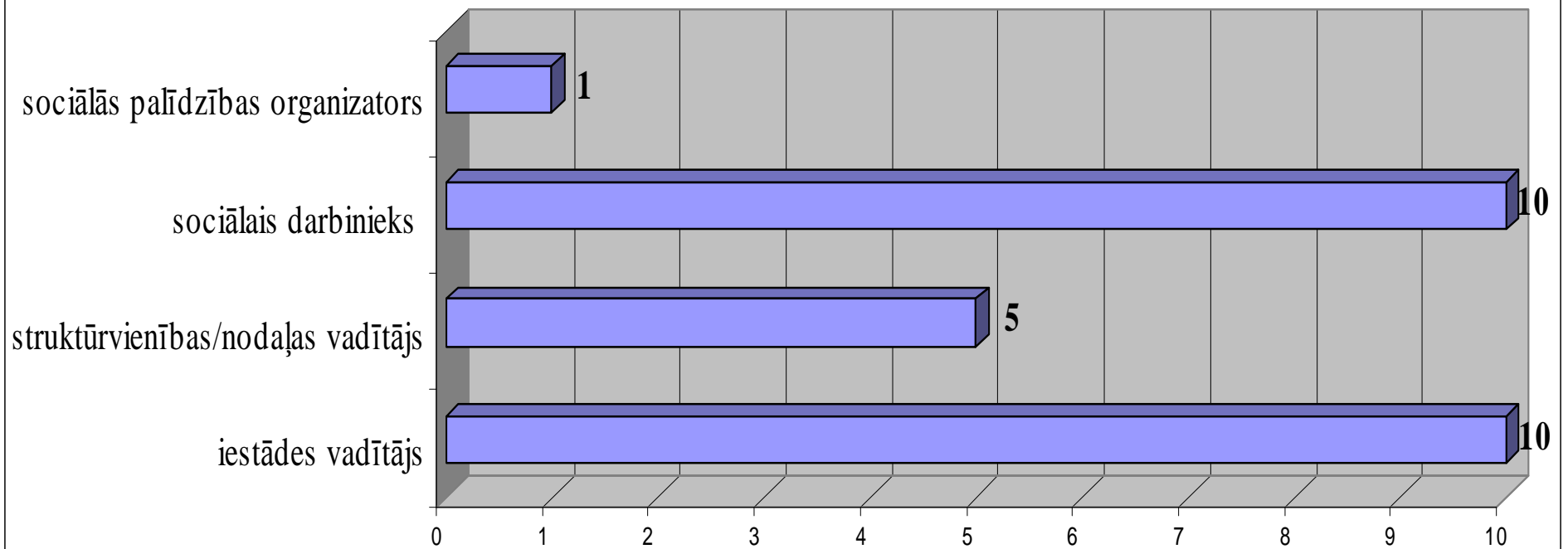
Reģionālais sadalījums

- Kurzemes reģions
- Latgales reģions
- Rīgas reģions
- Zemgales reģions
- Vidzemes reģions

Ieņemamais amats

Visbiežākās sociālās palīdzības saņēmēju klientu grupas pašvaldībā

- Ģimenes ar bērniem, it īpaši nepilnās ģimenes
- Bezdarbnieki un ilgstošie bezdarbnieki
- Pensijas vecuma personas, it īpaši vientuļie pensionāri
- Personas ar funkcionāliem traucējumiem
- Pirmspensijas vecuma personas
- 20-40 gadus jauni cilvēki ar zemām sociālām iemaņām un prasmēm

Klientu grupas, kuras nav aptvertas kā sociālās palīdzības saņēmēji, bet kurām sociālā palīdzība būtu nepieciešama

- Ģimenes, kuru ienākumi nedaudz pārsniedz valstī noteikto trūcīgās ģimenes statusa saņemšanai nepieciešamo summu, bet ir salīdzinoši nelieli ienākumi
- Vientuļie pensionāri, kuri nav trūcīgas personas
- Vecāki, kuru pilngadīgie bērni ir bezdarbnieki un dzīvo vienā mājsaimniecībā
- Dzirdes invalīdi, personas ar viegliem garīga rakstura traucējumiem
- Persona sasniegusi 62 gadu vecumu un, kuras apdrošināšanas stāžs mazāks par 10 gadiem
- Pensionāri, kuriem ir apgādnieki, bet tie dzīvo atsevišķi

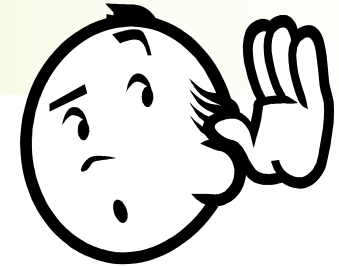

Būtiskākās problēmas, piešķirot sociālo palīdzību klientam (I)

- ☞ **Nelegālā nodarbinātība, aploksņu algas, kā rezultātā nav iespējams novērtēt patiesos ģimenes ienākumus**
- ☞ **Problēmas ar dzīvesvietas deklarēšanās likuma ievērošanu klientiem**
- ☞ **Nav pieejami VID dati un citi dati** (*Nav iespējams pārbaudīt, cik klientam ir kontu un kādi ir uzkrājumi bankās. Nepieciešams klientam iesniegt apliecinājošus dokumentus, par kuru saņemšanu arī nepieciešams maksāt - bankas konta izdruka*)
- ☞ **Nav darba vietas pašvaldībā**
- ☞ **Klienti sociālos pabalstus uztver kā pašsaprotamu un obligātu pašvaldības pienākumu**
- ☞ **Likumdošanā, kas saistīta ar sociālo palīdzību, nav skaidri atrunāts jēdziens "ģimene"**

Būtiskākās problēmas, piešķirot sociālo palīdzību klientam (II)

- ☞ Klientam trūkst motivācijas meklēt darbu un strādāt, mainīt savu sociālo situāciju, jo pabalsts ir pietiekami liels, lai laukos izdzīvotu
- ☞ Nepietiekami resursi, lai veiktu sociālo darbu ar agresīviem, apzināti viltīgiem un depresīviem klientiem
- ☞ Nenokārtotas īpašumu saistības

Būtiskākās problēmas/šķēršļi, veicot sociālo darbu sociālajā dienestā (I)

Pašvaldības līmenis

- ✓ Iztrūkst kvalitatīvi veikts sociālais darbs, jo sociālam darbiniekam jāpilda SPO, SR un SA funkcijas un vēl citi pašvaldības deleģētie pienākumi
- ✓ Pašvaldībā iztrūkst tādi speciālisti kā sociālais pedagogs skolās, psihologs – dienestā, kas būtu papildus resurss sociālajā darbā
- ✓ Sabiedrības, politiķu un izpildvaras izpratnes trūkums par sociālo darbu kopumā, nevēlēšanās ieklausīties sociālo darbinieku viedokļos

Valstiskais līmenis

- ✓ Pārāk daudz klientu vienam sociālajam darbiniekam, pārslodze, izdegšanas sindroms, augsts stresa līmenis, supervīzijas trūkums, zems atalgojums
- ✓ Sociālam darbiniekam jāpilda SPO, SR un SA funkcijas
- ✓ Veselības aprūpes sistēmā nepieciešama lielāka narkoloģiskā palīdzība (trūkst motivācijas programmas) atkarīgajiem klientiem
- ✓ Sabiedrības, politiķu un izpildvaras izpratnes trūkums par sociālo darbu kopumā, nevēlēšanās ieklausīties sociālo darbinieku viedokļos

Klienta līmenis

- ✓ Klientu attieksme (“dodiet naudu un nemāciet dzīvot...”)
- ✓ Alkoholisma atkarības noliegšana

Būtiskākās problēmas/šķēršļi, veicot sociālo darbu sociālajā dienestā (II)

Pašvaldības līmenis

- ✓ Starpinstitucionālās sadarbības trūkums (NVA, NVO, veselības aprūpes speciālisti)
- ✓ Nepietiekošs sociālo darbinieku skaits tieši sociālā darba veikšanai ar dažādām specifiskām mērķa grupām
- ✓ Trūkst atsevišķi telpu nodrošinājums katram sociālam darbiniekam
- ✓ Darba vietu trūkums lauku pašvaldībās klientiem, kas vēlas strādāt
- ✓ Nav dzīvokļu fonda

- ✓ Neefektīvi līdzdarbības pienākumi

Valstiskais līmenis

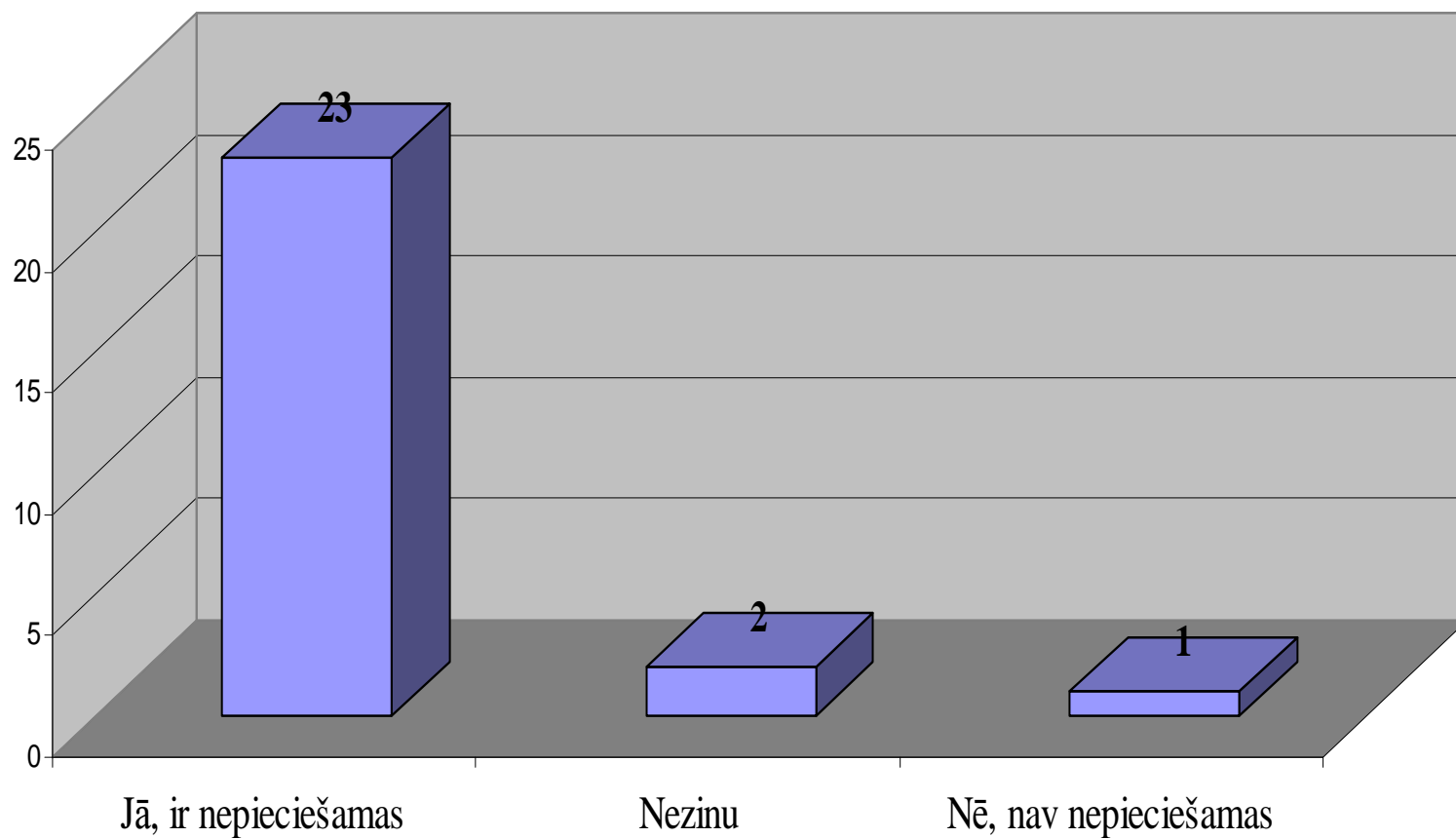
- ✓ Starpinstitucionālās sadarbības trūkums (NVA, NVO, veselības aprūpes speciālisti)
- ✓ Nepietiekošs sociālo darbinieku skaits tieši sociālā darba veikšanai ar dažādām specifiskām mērķa grupām
- ✓ Zema sabiedrības sociālā atbildība vienam pret otru (vecākiem pret bērniem, bērniem pret vecākiem u.tml.)
- ✓ Darba vietu trūkums lauku pašvaldībās klientiem, kas vēlas strādāt
- ✓ Neefektīvi līdzdarbības pienākumi

Klienta līmenis

- ✓ Zema sabiedrības sociālā atbildība vienam pret otru (vecākiem pret bērniem, bērniem pret vecākiem u.tml.)
- ✓ Klientu motivācijas trūkums mainīt savu sociālo situāciju

Vai ir nepieciešamas izmaiņas sociālās palīdzības sistēmā?

Izmaiņas, kas nepieciešamas sociālās palīdzības sistēmā (I)

No 2012. gada ir pozitīvas izmaiņas likumdošanā, kas ļauj sociālajiem darbiniekiem no klientiem prasīt lielāku atdevi, būt atbildīgākiem par saņemto palīdzību. Cerams, ka šīs iestrādes vēl tiks pieslīpētas

- ✓ Pabalstu garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanas **izmaksai paredzēt līdzekļus no valsts budžeta**
- ✓ GMI pabalsta piešķiršanai visā valstī **ir jābūt vienādiem kritērijiem**. Izvērtējumu var veikt pašvaldību sociālie dienesti
- ✓ Rast iespēju VID datu bāzes un citas **datu bāzes sasaistīt ar SOPA** (*Sociālās palīdzības informācijas sistēma pašvaldībās*)
- ✓ **Samazināt** garantētā minimālā ienākuma (GMI) saņemšanas periodu gadā, ierobežot laikā, noteikt griestus GMI pabalsta apmēram
- ✓ Sociālai palīdzībai ir **jābūt īslaicīgai**, padomāt pie **efektivitātes** ieviešanas, nevis masveidā pabalstu kultivēšanas
- ✓ GMI pabalsta **termiņa saņemšanas samazinājums darbspējīgām personām**, neskarot nepilngadīgos bērnus

Izmaiņas, kas nepieciešamas sociālās palīdzības sistēmā (II)

- ✓ Noteikt valstī **vienotus kritērijus dzīvokļa pabalsta** piešķiršanai, izmaksai, noteikt pabalsta minimālo apmēru
- ✓ Uz sociālo palīdzību varētu **pretendēt tikai tās personas**, kas 24 mēnešu periodā kaut vai dažus mēnešus **būtu maksājušas nodokļus**. (*Lai neciestu bērni, to varētu risināt gan ar mācību līdzekļu nodrošināšanu, gan brīvpusdienām, gan bērnudārzu u.tml.*)
- ✓ Dažādu kursu un **apmācību organizēšana ilgstošajiem GMI pabalstu saņēmējiem**
- ✓ **Sociālo dienestu pilnīga brīvība** katras personas pabalsta termiņa un apjoma, kā arī līdzdarbības noteikšanā
- ✓ Pildot iztikas līdzekļu deklarāciju, **ņemt vērā visus ienākumus**, t.sk. citus pabalstus
- ✓ **GMI pabalsta likvidēšana**
- ✓ Noteikt % no pašvaldības budžeta, kas būtu jāatvēl sociālajai palīdzībai un pakalpojumiem

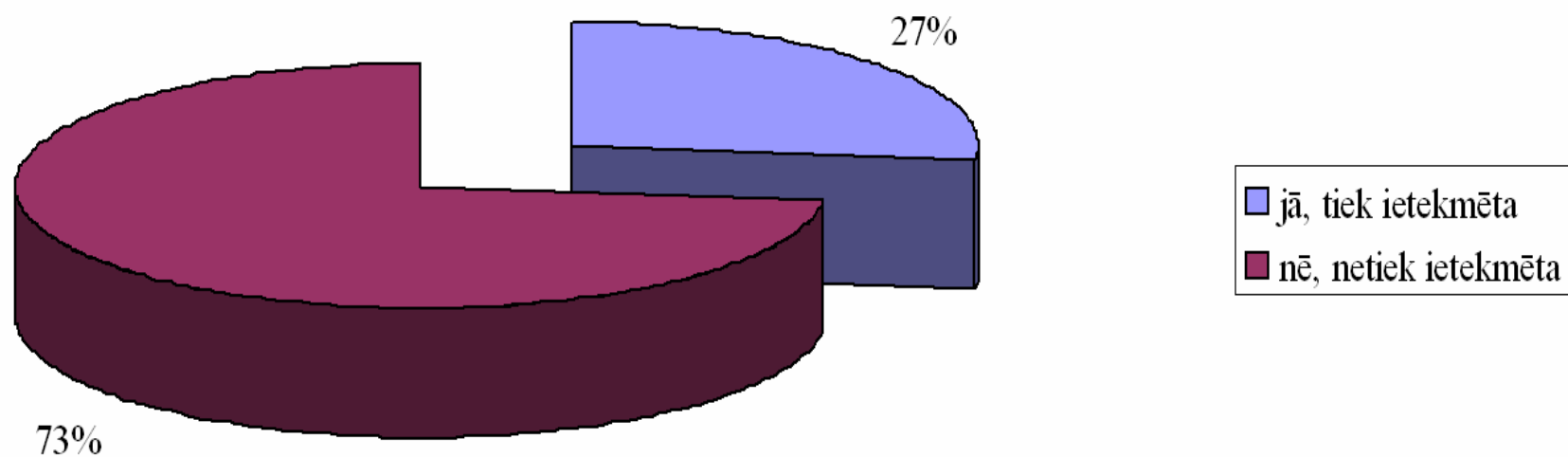

Izmaiņas, kas nepieciešamas sociālās palīdzības sistēmā (III)

- ✓ Nodrošināt, lai zemnieku saimniecības sniedz informāciju par to, cik klients pie viņa nopelna, strādājot sezonas jeb gadījuma darbus
- ✓ Veselības aprūpi veciem cilvēkiem nodrošināt par zemāku samaksu vai pat bezmaksas
- ✓ Nepieciešama **sociālo darbinieku algošana par valsts budžeta līdzekļiem/** vai mērķdotācijas (piemaksas) sociālā darba speciālistiem
- ✓ Daudzbērnu ģimeņu atbalsts ar nodokļu u.c. atlaidēm un valsts apmaksātiem pakalpojumiem
- ✓ Valstī nodrošināt vienotu datu bāzi par personām, kurām noteikta invaliditāte
- ✓ Starpvalstu līmenī iegūt informāciju par ārvalstīs strādājošiem ģimenes locekļu ienākumiem
- ✓ Likumdošanā noteikt piespiedu mehānismus (piem. ārstēšanai no atkarībām, varmāku rehabilitācijai, u.c.)

Vai lēmumu pieņemšana sociālās palīdzības jomā tiek ietekmēta pašvaldības politiskajā un /vai izpildvaras līmenī?

Lēmumu pieņemšanas ietekme sociālās palīdzības jomā pašvaldības politiskajā un/vai izpildvaras līmenī (I)

No pašvaldības deputātu un izpildvaras pārstāvju puses ir vislielākā pretimnākšana un atbalsts dažādu nestandarta (likumos un noteikumos neatrunātu) situāciju risināšanai un ir vairāk iespēju situāciju atrisināt par labu klientam

Lēmumu pieņemšanas ietekme sociālās palīdzības jomā pašvaldības politiskajā un/vai izpildvaras līmenī (II)

→ Gan politiķi, gan izpildvara izsaka savu viedokli un tad sociālajiem darbiniekiem jā sagatavo nepieciešamā informācija un jāstrādā pie tā, lai, pamatojoties uz LR spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, pierādītu, ka veiktais sociālais darbs ir bijis pamatots un atbilstošs likuma normām

→ Gadījumos, kad personai nepienākas palīdzība, tā griežas pie pašvaldības deputātiem, kuri cenšas caur saviem varas gaiteniem, apmierināt klienta prasības

→ Ir ļoti labi, ja Sociālā dienesta vadītājs nepārstāv nevienu politisko partiju un to vajadzētu aizliegt ar likumu

→ Dažreiz sociālais darbinieks saņem pārmetumus par līdzekļu tēriņiem pabalstu piešķiršanā, kaut arī tas veikts likumīgi

→ Katrai pašvaldībai ir savs budžets ar kuru ir jā rēķinās arī sociālajai jomai. Tikai balstoties uz piešķirtās naudas daudzuma var plānot kādi būs pabalstu veidi un to apmērs. Ne vienmēr pašvaldībā izprot sociālā darbinieka lomu

→ No pašvaldības deputātu izpratnes par sociālās jomas problēmām un nozīmīgumu ir atkarīgs sociālajai jomai atvēlētais budžets. Ja nav naudas, nav palīdzības un nevar tikt attīstīti pakalpojumi

PALDIES!

Pārstāvētās pašvaldības aptaujā:

Alūksnes novads

Baltinava novads

Burtnieku novads

Dagdas novads

Dundagas novads

Engures novads

Garkalnes novads

Jēkabpils novads

Jēkabpils pilsēta

Ķeguma novads

Lielvārdes novads

Ogres novads

Rēzeknes pilsēta

Saldus novads

Skrīveru novads

Talsu novads

Tērvetes novads

Vecpiebalgas novads

